

БАЛАЛАРГА ҚАНДАЙ ОЙЫНШЫҚТАР КЕРЕК?

Сәбидің дүниетанымының бай дамуына ойыншық әсер етеді. Әр баланың ойыншықтары болуы тиіс. Ойыншық таңдау баланың ең маңызды ісі болып есептеледі. Баланың өз еркіне, таңдауына байланысты, көп ойыншықтың ар-асында өзіне ерекше ұналатын ойыншық болады. Ойыншық арқылы бала жапғыздықтан арылады. Ата-аналары бір жаққа кеткенде жалғыз қалған бала қараңғыдан қорықпау үшін ойыншықтың құшағына алып, қорқыныш сезімін сөйілетеді. Жатарда жарық сөнгенде де дос ойыншығы баланың құшағынан табылады.

Ойыншықтар арқылы бала өз сөзінің білдіріп, қоршаған ортаны зерттейді. Бала ойыншығын ұрсып, жұбатады. Кейде бала алуын ойыншығынан алып, қолын жұлып, бұрышқа қойып қояды. Ашуын басылғаннан кейін ойыншыған қолына

алып, жұлып тастаған қалып орнына тіліп қояды. Баланың ойыншығына қарап, оның не ойлап, не сезініп жүргенін анықтауға болады.

Шынайы өмірден алынған ойыншықтар: құыршақтар отбасы (жанаурлардың отбасы) құыршақтың үмі, жиһаз, ыдыс, көлік, қайық, таразы, дәрігер мен шайтараздың құралдары, саят, темір жол, телефон т.б.

Ашуын сыртқа шығаруға көмектесетін ойыншықтар: сарбаздар, нылтық, доп, жастық т.б.

Сонымен қатар, шығармашылық қиылы мен өзін ашуға көмектесетін ойыншықтар бар. Олар конструктор, алпабы, қиылған суреттер, бояу, мозаика, жип, т.б.

Ойыншықты сатып аларда міндетті түрде баланың көзқарасын есепке алу керек.

Автомат немесе жартылай автомат ойыншықтарды алмаған жөн. Балаға сатып алатын ойыншықтарыңыз олардың жан дүниесін аша алатын болу керек.

1-2 жастағы балаларға арналған ойыншықтарға пластмассалық пирамидаларды жатқызуға болады. Осы ойыншық арқылы балалар ойлау қабілетін дамытады.

3-4 жастағы балаларға арналған ойыншықтар сан түрлі. Оларға конструкторды жинау қызықты. Бұл жастағы балалар шын өмірден алынған сөзжеттерді ойнайды. Мысалы: әке-ана, қыз-ана т.б.

5-6 жастағы балалар ойын орындарынан төсек орындары мен шаққатарға аусады. Бұл жастағы балаларды ойлау, қиялдау қабілеттерін жақсы дамытуға көңіл бөлетін жөн. Озқолдарымен ойыншықтарды жасағанды жақсы көреді. Бала өзін мектепке дайындайды.

Есте сақталыңыз!

Ойыншығын жасына қарай ауыстырып өміру қажет, себебі бір ойыншықтан бала жалығуы мүмкін. Ескі ойыншықты алып тастап, уақыт өткеннен кейін қайта шығарсаңыз, баланың қызығушылығы қайта ойнайды.

Баланы ауырғаны ата-аналарға қатты тиісі. Моральдық қайғы-қасіреттер физикалыққа қарағанда қиындаықпен өтеді. Әрдайым сырқаттанған балақайды еркелетіп, оның сұраныстарын орындағымыз келеді. Алайда, тым шектен шықпауға тырысу керек. Бұл жағдайда сізге доктор Владимир Левицкің кеңестері көнектеседі:

Баланың әрбір ауруында біреудің не болмаса өзіңіздің кінәңізді іздемеңіз. Көз көрген тауқыметке кіне жоқ. Әлемде мұндай себептер саны тунғыық, әлемде түрлі жағдайлар болып тұрады. Дұрыс сақтауатты өмір салтын құрған болсаңыз да және керемет тұқымқуалаушылықты өзінде де кейбір аурулардан құтылу мүмкін емес. Балын барлығын біле бермейді, медицинаның қолынан барлығы келе бермейді. Батыл болайық және мүмкіндікке қарай сабырлық сақтайық.

Егер балаңыз көтеріліпті ыстығына қарамастан серік және белсенді болса күшімен ұйықтаптыңыз. Ойыну мен асыр салу мүмкіндігінен, әсіресе ауруы жұқпалы болмаған жағдайда құрбыларымен араласудан айырыңыз. Бұл – зиянды алдын-ала қорғау болып табылады.

Жылы орамаңыз! Бала сырқатанып жатса да, дені сау болса да, еш уақытта жылы орап және бөлмені жылытпаңыз. Бұл да зиянды. Мершертен тыс қорғау болып табылады.

Күшімен тамақтандырмаңыз.

Дәрі-дәрмектерді қол бермеңіз. Дәріні тек қана дәрігердің ұсынысы бойынша беріңіз. «Көз көлген жағдайға» деп дәрі беру, бұл зиянды алдын-ала қорғау болып табылады. Бала үшін дәрігерді шақыртудан ұялмаңыз. Мұндай алдын-алу зиян келтірмейді. Бірақ қажеті болмаған жағдайда шақырпаған жөн. Егер баланы көптеген дәрігерлерге көрсету қажет болса (көптен тәрі аз болған оқтайлы), және де дәрігерлердің қолған диагностикалары мен келісімдері әр түрлі болған кезде бір ғана пайдасы тиістің шешімді қабылдау қажет. Медицинада әскерде секілді бірзділік болу қажет немесе басшылардың келісілген әрекеттері болғаны дұрыс. Еш уақытта түрлі рецептерді араластырып «өкпелілі» жасалмаңыз. Соңында дәйін емдемей қалтыру секілді, тым емдеп жіберу де қауіпті.

Қажет болмаған жағдайда түрлі қарауларға баланы өзімен бірге алып жүрмеңіз. Бұл да өз алдына зиянын тигізеді. Алайда сақтанбағаннан сақтанайық!

**ҚЫЗЫЛШАДАН КА
ЛАЙ САҚТАНУҒА
БОЛАДЫ?**

Қызылша мен қызанық – бірне бірі өте ұқсас жұқпалы аурулар. Екеуінің де қоздырғышы вирус. Ауру ауа арқылы жұғады. Екеуіне тән негізгі белгі – денеде бөртпелердің пайда болуы.

Қызылша. Вирус адам ағзасына тыныс ауу жолдары арқылы енеді, көбініп, қанға енеді. Қан арқылы зертүрлі ағза мүшелеріне тарал, тамак бөзін, бауырды, өкпені, жілік майын зақымдақды.

Қызылшаның белгілері? Тумау ауруларына ұқсастың белгілерден басталады (дене қызғуының көтерілуі, жөтел, көздің жасаурауы, мұрынның ытпадануы). Бұл жағдай 2-3 күнге созылады, содан соң денеде анық қызық бірігетін бөртпелер пайда болады. Бастапқыда бетте, кулақтың артқында, сонан соң барлық денеге тарайды. Ауру айналасындағылар үшін денесіне бөртпелер пайда болғанға дейін 4 күн, пайда болғаннан кейін 4 күн ішінде зақалды болып саналады.

Қызылшаның қауіпі недде? Қызылша асқынға-рымен қауіпті, олар – ортанғы кулақтың, өкпенің, көңір-дектің, бронхоның, ми қабықтарының қабынуында көрініс табады. Кез келген асқанудан алаң өліп кетуі мүмкін.

Қызылшаны қалай емдейді? Қызылшаны да, кез келген вирусты жұқта секілді емдеу қиында соғады. Қызылшаны орнайы емдейтін препаратты жоқ. Антибиотик-терді тек оның асқынғанына жол бермеу мақсатында пайда-ланады. Науқасқа витаминдерге бай тағамдар (көкөністер, жемістер, шырндар), көп мөлшерде сұйықтық ішу қажет.

Қызылшадан қалай сақтану керек. Қызыл-шадан алдын ала оғу арқылы ғана сақтануға болады. Қызылшадан сақтанудың бұл әдісі өткен ғасырдың 60 жыл-дарынан бастап 1 және 6 жастағы балаларға егілу жасау арқылы қолданылып келеді. Қызылшаға қарсы вакцинаны ойлап шығару – бұл медицина ғылымының үлкен жеңісі.

Есте сақтаңыз!

Егуден бас тарта отырып, Сіз өте ауыр, асқынғандары тіпті өліп кету қауіпі бар ауруды таңдайсыз.

Қызылша ауруынан сақтанудың оң сенімді келілі

– ол **ВАКЦИНАЦИЯ.**

Жанұя – бала үшін алтын бесік. Халық педагогикасы бойынша бала тәрбиесі мен оның барлық адамгершілік қасиеттерінің қалыптасуы негізінен отбасында жүзеге асады. Сондықтан балалардың болашағы отбасыдағы өзара қарым-қатынасқа, ата-аналарының тіршілігі мен еңбек етуіне тікелей байланысты болады, себебі бала өзінң өн бойына отбасында естіп-көрген жақсы мен жаманның бәрін сіңіріп отырады, ата-аналардың жағымды, жағымсыз қылықтарына еліктейді.

Халық-педагогикасы деген не? Ол – даналыққа толы мақал-мәтелдер, түп ұйқысын төрт бөлген ананың ыстық нахаббатқа толы әлділі, балдырғаннан балдап тіліне ораспан төтті тақпалай, дұманы мол ойын баласының өлең-ерекет де өлеулі роль атқаратындығын жақсы аңғарған. Ойында байбестің ортамен қарым-қатынасы көңейіп, таным қабаты өсіп, мінез-құлқы қалыптасады. Бала ойының түрлі де, назарын да сан алуан. Ойын үстінде бала достыққа, жолдастыққа, танықшылыққа, іскерлікке, адамгершілікке баулынады. Бала танығанынан қиын-қозғалысқа құнар,

ойын – балалық шақтың басты ерекшелігі. Мысалы: «Баланың істерені білмес», «Баламен ойнама шаршарсын», «Қыз-қуыршақ, ұл-құлыншақ», «Ойнай білмеген, ойнай да білмейді» деген мақал-мәтелдерде баланың ойында аса құнар келетіндігі, ұл мен қыздың ойыны да түрліше болатындығы, ойын арқылы баланың сана-сезімі, кәсіп тандауы, ақыл-ойы өсіп жетілетіндігі көрсетілген.

Бала тәрбиесіне байланысты отбасы мен балабақша арасындағы жұмыстарда орын алған кемшіліктерден аршылу үшін 3 міндетті белгілеп сол бағытта жұмыс жүргізу керек.

1. Бала танатының түрлілігі мен нәрлілігін, тазалықты басты назарда ұстан отырдыл деген тәрбиесі сабағының сапасын көтеру, қиын-қозғалысты ұлттық ойындарды үйретуді басты назарда ұстау, сол арқылы ден саулық – ділі сау, ділі саудың – тіл сау дегендеі – қоланға пайда келтіре алатын, оның дамуында, нығайтына өз үлестерін қоса алатын денсаулығы нықты адам тәрбиелеу.

II. Тіл дамыту сабақтарының сапасын, берілу методикасын жетілдіре отырып, ана сүтпен берілетін ана тілін дұрыс меңгерту керек. Бала қиялы, ақыл-ойын жетілдіретін қазақ ертегілері мен жүйбәк, жанылпаптар үйретуді басты назарда ұстау. Сол арқылы бала бойына ұлтының қадір-қасиетін, әдет-сұрпын біліп осуінің басталуын қалыптастыру.

III. Эстетикалық және экологиялық тәрбиенің сапасын көтеру. Балабақшада оқыту мен тәрбиелеу бағдарламасын басшылыққа ала отырып халық педагогикасын негізінде бүлдіршіндерге өңбек, адамгершілік-эстетикалық тәрбие беруде отбасы мен балабақша арасындағы байланысты ынтымдастыра отырып іргелендіру.

Бала – бақыт, бала – нұр, бала – тыныс, бала – жанр, Ана сүтпен берілген ана тілін дамытудағы ата-ананың, тәрбиешінің білім мен біліктілігі өте маңызды. Қадірлі экологиялық жағдайында қарана-қайшылыққа толы кезеңде дені сау, ділі сау бала тәрбиелеу, басқа тілге деген құрмет, ұлттар достығы рухында тәрбиелеудің мақсаты мен міндеті жан-жақты айтылады.